

EREVNA

Årg. XIII

N:r 1

1956

Innehåll

Några reflexioner kring trosbegreppet. Av professor Harald Eklund.	3
Det nya livet. Av professor H. Odeberg.	9
Det ondas makt. Av professor H. Odeberg.	15
Vad skall jag göra för att ärva evigt liv? Av professor H. Odeberg.	19
”Ur alla folkslag och tungomål”. Av professor H. Odeberg.	24
Bokstav och ande.	28
Ett tack	31
Innehåll	31

*Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten
enligt originaltexten.*

*Askersunds Tryckeri A.B. Askersund 1956
Språkligt bearbetad 2002.*

Några reflexioner kring trosbegreppet.

Av professor Harald Eklund.

Då det talas om ett begrepp vill man förutsätta att ett visst ord betecknar bestämda sakförhållanden och dessa alltid är desamma. Ett ord som inte i två fall täcker samma sak är inte användbart i sammanhang där man söker begreppet — även om det för praktiska eller sofistiska syften mycket väl kan vara lämpligt att två ting med åsidosättande av skillnaden förs samman under en beteckning.

Vid undersökning av det teoretiskt och praktiskt mångsidigt brukbara begreppet tro kan det vara lämpligt att utgå ifrån bestämda *användningar* som i något hänseende definierar det med tro avsedda genom att utpeka bestämda sakförhållanden. Av sådana har som bekant Nya testamentet en förvillande rikedom. Här skall endast ett par ställen beröras som förefaller att ge anvisning på generellt viktiga förhållanden. Det ena finns i Johannesevangeliet, där det i samma sammanhang sägs att en lärjunge tror eftersom han har sett och samtidigt understryks att den är salig som inte ser och dock tror (Joh. 20:29). Det andra stället står i Hebréerbrevet och ger den klassiska beskrivningen av tro som »en övertygelse om det man hoppas, en visshet om det man inte ser» (11:1).

I dessa bibelord vidrörs å ena sidan det som sunt förnuft brukar inlägga i begreppet tro, å den andra även det extraordinära som utmärker Nya Testamentets begreppsbildning. För att stanna vid ett par elementära och närliggande synpunkter må följande konstateras:

1) Tro är en *övertygelse* — men eftersom övertygelser kan vara av flera slag måste arten anges.

2) Den övertygelse som kallas tro beskrivs närmare i *förhållande till* begreppet se, det vill säga till ett fall av övertygelse som är mycket säkrad eller maximal och ofta kallas »veta».

3) Förhållandet mellan tro och se är inte entydigt: Man kan nämligen å ena sidan tro *eftersom* man sett och alltså i någon mening så, att tron beror av seendet, men å den andra också *oberoende av* seendet (alltså tro något man inte ser och vet, kanske det »osynliga»).

Dessa förhållanden ger särskild relief åt *ett* problem, och det är naturligtvis helt enkelt innebörden av den tro som gäller något man »inte ser». Tro i den elementära betydelsen av att tro därför att man sett och alltså erfarit något är lätt begriplig. Den kan tolkas så, att därför att jag sett detta finner jag det rimligt att vara övertygad också om något annat som det sedda talar för och stöder. Däremot är det svårare att förstå, vad en övertygelse innebär som skulle omfattas utan att något »därför» kan anföras, alltså i det här fallet utan att något har blivit sett (respektive insett, känt o.s.v.). Här inställer sig faktiskt åtskilliga problem, om man granskar de tänkbara relationerna mellan se och tro (respektive veta och tro). Vissa allmänna sammanhang kan i enlighet med sakläget och gängse språkbruk ganska lätt fixeras.

I. Jag kan inte tro *precis detsamma* som vad jag ser (— respektive: det jag vet tror jag inte och det jag tror vet jag inte). Däremot kan jag tro något som står i sammanhang med det jag ser (som det sedda talar för eller gör sannolikt).

II. En tro vid vilken man »inte ser», som tycks vara berömvärd och kanske är den »egentliga» tron, ter sig ur många synpunkter paradoxal. Bland annat kan följande problem förtjäna att diskuteras.

Om man kallar det sedda eller det erfarna, som bör vara fakta i historisk mening, för det »uppenbara», så är frågan, om tron är beroende eller inte beroende av detta. Alltså konkret: övertygelsen om att Kristus har uppstått kan dels tänkas beroende och

dels oberoende av det man berättar såsom sett. I förra fallet får man den naturliga betydelsen av tro. Vad som blivit sett är övertygande fakta och av dessa övertygas jag också om andra ting. I detta fall är det direkta korrelatet till det uppenbara inte tro utan se eller erfara. Det uppenbara är känt, det behöver inte »tros», men väl följer därav att andra ting blir trodda.

Är åter övertygelsen om att Kristus har uppstått *oberoende* av varje seende, så innebär det ju, att vad som berättas om att lärjungar och andra har sett den uppståndne kan undvaras. Tron att Kristus uppstått är en övertygelse som man kan hysa oberoende av vittnesbördens och strängt taget skulle kristendomen inte behöva dessa berättelser, fastän de i lärjungekretsen inledde ett nytt skede (var av »psykologisk» betydelse!!).

Detta kan också uttryckas på annat sätt: Om man från det negativa »att inte se och dock tro» kommer till den »slutsatsen» att tro generellt är en övertygelse som inte beror av något sett och erfaret, så måste resonemanget vara logiskt tvivelaktigt. Termen »inte se» är ju en negation och ur den kan man inte få någon slutsats eller rent av pressa ut en egenskap hos tron. Dessutom kan uttrycket »inte se» mycket väl ha den begränsade innebörden av att *inte se vissa bestämda*, i sammanhanget förutsatta och åsyftade ting, *medan andra ting, som har blivit sedda, fortfarande är för all trosövertygelse väsentliga*. Det skulle i så fall inte vara fråga om att ge en definition av tro ur det universellt negativa »att inte se (underförstått: någonting alls)». Utan det skulle i sammanhanget vara tal om en bestämd frihet från ett bestämt seende, så att min tro inte behöver bero av att jag själv ser. Detta därför att jag litar på andras seende, litar på Kristi ord och gärningar och annat, det vill säga fortfarande äger en tro som inte saknar utan bygger på erfarenhetskriterier.

Resonemanget kan också vändas i en fråga. Vad skulle en tro innebära som bestod i att vara övertygad utan att *på någon punkt* äga ett erfarenhetsstöd? I och för sig är det kanske inte svårt att ge exempel på även fasta övertygelser utan sådana stöd, ty människor har lika ofta lätt som svårt för att tro. Men i det allvarliga

sammanhang det här gäller — en situation då frågan om tro och trosgrunder en av de första gångerna tillspetsades — är det knappast möjligt att ens som tankeexperiment sätta in en tro i betydelse av tro *oberoende av all erfarenhet*? Det skulle ju betyda att man strök ett streck över de händelser som är situationens förutsättning och resonerade som om *ingen* sett något och *ingenting* blivit sett! Det skulle även innebära att det som historiskt och traditionellt har ansetts grunda tron görs oväsentligt. En tro skulle kunna leva utan detta i egenskap av en övertygelse oberoende av alla erfarna fakta. Tron skulle kunna undvara dem liksom den kunde undvara allt som är uppenbart. Det vore visserligen en »autonom» tro, men så autonom att den snarast måste bli en fiktion som det är svårt att förläna en konkret innebörd.

Det existerar som bekant en tendens att radikalt göra tron självständig i förhållande till all erfarenhet. Den kan innebära att tron tänks vara mera fundamental för konstituerandet av en fast övertygelse än alla historiska erfarenheter och alla fakta av den typ som vanligen ligger till grund för våra övertygelser. En sådan tro innebär *själv*, oberoende av alla erfarenhetsgrunder, visshet. Jag är övertygad om uppståndelsen, inte därför att bestämda erfarenheter har gjorts och bevittnats, utan (med en cirkel i argumenteringen?) — därför att jag äger tron.

Tron blir alltså något som inte äger empiriska grunder. Den är, säger man kanske, sluten i sig själv, så att man inte kan komma ut ur en cirkel av den innebörden att den som tror ensam kan vara övertygad om uppenbarelsen och uppenbarelsen ensam kan grundlägga en tro. Eller det kan hända att man konstruerar den särskilda betydelse som tron äger så, att övertygelse om uppståndelse och annat som tillhör det så kallade trosinnehållet beror av att tron är verkad av Gud, eller är betingad av Andens inre verkande eller något sådant. Även i dessa fall anger man dock en grund för tron, som också mycket riktigt kan uttryckas så att något »ger sig till känna», även om beskrivningen innebär att man faller tillbaka på någon *annan* grund än det sedda.¹⁾

Resonemanget har fört från den elementära frågan, vad en övertygelse som kallas tro kan bygga på, via en tro på vissa empiriska grunder och till en övertygelse utan empiriska grunder i vanlig mening, men väl med överempiriska sådana. Dessa sistnämnda är i varje fall inte av den beskaffenheten att det utan vidare kan sägas: Av dessa *fakta* beror min trosövertygelse. Här är det med andra ord mera fråga om allmänna *förklaringar* till en övertygelse än om bestämda och angivna grunder. Dessa förklaringar hänvisar på att tron själv är av viss beskaffenhet och att utöver den kan man inte komma.

Med andra ord, själva de sakförhållanden som förknippas med ordet tro är inte bara flerfaldiga utan också sådana att en motsats mellan tro och tro uppkommer och en fixering visar sig nödvändig. Ordet tro har, i likhet med andra religionshistoriska nyckelord bland vilka man kan nämna det kinesiska Tao, blivit tänjbart och antagit allehanda betydelser. Detta har naturligtvis ofta skett i samband med praktiska funktioner. Bland annat har ordet tro fått funktionen att utestänga varje tanke på att »veta». Men därmed har samtidigt skapats en teori som gör tron till en övertygelse med en extrem och knappast övertygande frihet från redovisningsskyldighet i form av ett svar på frågan: Varför är du övertygad om detta?

Vad som med tanke på denna konstruktion kan påstås tycks närmast vara följande:

1) En tro vid vilken man i princip inte kan ange *varför* man är övertygad, är något annat än den som förutsätts i sådana nytestamentliga sammanhang där tron helt naturligt bärs upp av något man uppfattar som verkligt, det vill säga har sett och i andra betydelser erfarit.

2) Idén om en sådan sakligt ogrundad övertygelse kan sällan genomföras konsekvent. Detta visar sig i att teorierna om tron brukar löpa ut i allehanda förklaringar av trosövertygelsens möjlighet (utifrån tron själv som en hypostas, tron som given av Gud i en just för tron specifik mening o.s.v., överhuvud så, att

man i stället för att ange grunder glider in på supranaturalt-kausala förklaringschemata).

3) De många problemen i både teorier och nytestamentligt stoff ger en viss relief åt den svårighet det måste innebära att eliminera den tro i en mera normal mening som finns både i Nya testamentet och gängse språkbruk, och kan uttryckas med formeln: »På grund härav är jag övertygad.» Varje reflekterande vet att tron som antropologiskt fenomen kan vara i ytterlig grad empiriskt ogrundad, liksom också att det kan finnas starka önskvärdheter för en tro som inte besväras av kunskapens villkor. Man bör samtidigt vara medveten om att »eliminering av meningslösa frågor» — och här kan man tillägga meningslösa svar — »är svårt därför att det finns en särskild typ av mentalitet som strävar efter att finna obesvarbara frågor»²⁾.

Tendensen att låta tron betyda en övertygelse som inte beror av någon erfarenhet är så pass extrem att den knappast kan förklaras utan intressen och praktiska tendenser i en viss situation, och fråga är faktiskt om inte när allt kommer omkring den enda rimliga betydelsen är: »Jag tror därför att dessa fakta är uppenbara.» Detta skulle betyda att man återgår till en grundbetydelse som inte bara ligger sunt förnuft nära, utan dessutom förekommer i viktiga religionshistoriska dokument. Så i Apostlagärningarna 1:3, där det konstateras att Jesus »gav dem många bevis på att han levde» och » under fyrtio dagar lät sig ses av dem». Då man reflekterar över *meningen* i begreppet tro bör full hänsyn tas även till utsagor av denna typ och deras konsekvenser.

¹⁾ Jfr här ex. N. H. Søe, Religionsfilosofi, 1955, 107: Gud »kendes kun, idet han giver sig til kende og dermed meddeler mennesket erkendelsens evne». Sid 101: Det måste »fastholdes, at tanken om, at al sandhedserkendelse er af Gud, og at sandhedsideen ikke kan taenkes uden Gud, kun er indlysende for den kristne, for hvem det er klart, at alt er fra Gud».

I sådana tankegångar är det ju mycket som måste expliceras om det skall vara klart vad det är som är »indlysende» och vad detta innebär, ex. 1) om

uttrycket anger, att man vet något eller bara att man tror något, 2) i vilken mening den kristne äger något som är särskilt klart och vad detta är och 3) vem den är för vilken något är klart som inte är klart för andra. (Det gäller att utpeka subjektet och »trosinnehållet»). Jfr C. S. LEWIS: »Reply», i *The Socratic, Contemporary Philosophy and Christian Faith*, Oxford 1952, 49.

2) H. Reichenbach, *The rise of scientific Philosophy*, 1954, 214.

Det nya livet.

Av professor H. Odeberg.

(Erevna 22 okt. 1955. Ämne 9).

Det som vi här kallar nionde ämnet, har innebörden Det nya Livet, det andliga Livet. Paulus använder uttrycket *kainótetí zoés* (Rom. 6:4).

Och nu är frågan vad detta nya liv innebär. Det är först och främst klart att det här i de nytestamentliga skrifterna betraktas som någonting givet, att genom att ta emot Kristus, genom omvändelsen, så blir det ett nytt liv.

Nu är det frågan om vad detta skall visa sig i. I Gal. 5:25 står detta korta och uttrycksfulla ord: »Om vi har liv genom Anden, låt oss då även följa Anden.» Alltså det förutsätts att det finns ett liv i Ande, att de kallade, de troende, de som tror på Kristus, därigenom har ett liv i Anden. Men av detta följer att man också skall följa Anden, vandra i överensstämmelse med, leva i överensstämmelse med denna Ande. Och nu är det alltså frågan om hur detta visar sig. Ja, om vi nu håller oss till detta ställe här i Galaterbrevet, så står det faktiskt strax förut om detta, det kallas för Andens frukt. Andens frukt måste vara det som blir resultatet eller yttringen av livet i Ande.

Det som nu står där, det är kärlek, glädje, frid. Att glädje och frid är något inre tillstånd är ju uppenbart. Och det första ordet här, kärlek, det torde i detta sammanhang först och främst vara

tänkt som just ett sådant inre tillstånd. Alltså det är inte i första rummet tänkt på den kärlek som man visar andra, som den som lever i Anden bevisar mot andra, utan det är den kärlek som *bor* inom honom eller henne. Och vad är det för en kärlek? Det är den verkliga kärleken, d.v.s. Guds kärlek, Kristi kärlek. Gåvan är den övernaturliga gåvan av Guds kärlek. Den är ursprunget till det hela. Det är ju på grund av Guds kärlek som man över huvud taget givits Andens hela gåva, att människan inte är helt överlämnad åt förgängelsen och fördärvet och mörkret.

Det är märkvärdigt att det som därefter nämns är glädje och frid. Och med glädjen och friden förhåller det sig tydligtvis på samma sätt. Det är en inre skatt, som människan tar emot eller får ingjuten, som strömmar över henne ifrån en outtömlig gudomlig skatt. Det sägs ju av Jesus själv att det är *glädje som Han ger*, att det är frågan om en glädje som skall vara fullkomlig.

Och nu är det märkvärdigt att denna glädjen skall också vara *beständig*. Enligt Jesu ord och apostlarnas ord, t.ex. Paulus', hör inte vare sig glädjen eller friden till dessa som skall finnas till i något slags rytmisk omväxling med något motsatt, t.ex. så att det andliga livet skulle vara en växling mellan å ena sidan glädje, en översinnlig och översvinnelig glädje, och å andra sidan djup dysterhet, depression och sorg. Utan tvärtom talas det om att under alla livets förhållanden och alla olika växlingar mellan ljus och mörker, mellan natt och dag, mellan fred och ro och förföljelse, mellan hälsa och sjukdom, så skall man vara glad. »Var alltid glada.» Och Paulus talar ju om detta också: »bedrövade men alltid glada.» — En glädje som även skall gå ut, stråla ut, på samma sätt som kärleken.

Och likaledes sägs det om friden. Det är också något som är beständigt, alltså inte en växling mellan frid och ångest eller oro eller vad det nu kan vara, utan den är fullkomlig och beständig. »Min frid ger jag er.» Det är märkvärdigt att dessa ord är uttalade i den stund som både i apostlarnas eget liv och i historien över huvud taget är den mörkaste och dystraste. Då är det som Jesus talar till dem om glädjen och säger: »Allt detta har jag

talat till er för att ni skall vara glada, och för att er *glädje* skall vara fullkomlig.» [Joh.15:11.] Och där är det också som Han säger: »Min *frid* ger jag er. Inte ger jag er en sådan frid som världen ger.» [Joh. 14:27.] Alltså det är en fullkomlig glädje och frid. Och när den finns och behålls, så är egentligen det övriga givet.

Om vi nu ser på fortsättningen [Gal. 5:22], så börjar det där bli frågan om förhållandet till omvärlden. Det är makrothymía, som betyder tålmod, ett sinne som *härda ut*. Detta uthärdande spelar stor roll i Nya testamentet. Det är då uthärdandet av de förhållanden i vilka man befinner sig. Om detta talas det också i den sista stunden som Jesus var med sina lärjungar före korsdöden [Joh.16:33]: »I världen får ni lida.» Men det är inte bara där som Han säger det, vi möter det ifrån början, t.ex. i Bergspredikan [Matt.5:10 f.], där det är uttryckt så: »Saliga är de som blir förföljda. Saliga är ni, när människor hånar och förföljer er, ljuger och säger allt ont om er. Gläd er och jubla...» Det är alltså detta att man verkligen finner sig i konsekvensen av att vara trofast mot Kristus. I Hebr. 13:13 har vi dessa märkliga orden: »Låt oss därför gå ut till Honom utanför lägret och *bära hans smälek*.» Det är viktigt att verkligen bära detta med glädje också, inte med resignation och med känsla av att det är en tung börda. Att bära Kristi smälek, det skulle vara ett ljuvt ok. Vi kan tänka på vad det berättas om Petrus och Johannes i Apostlagärningarnas 5:e kapitel slut. Det var ju så att de hade blivit fängslade. Men sedan frigavs de efter att ha blivit pryglade och befallda att inte tala i Kristi namn. I v. 41 står det: »Och apostlarna gick ut från Stora rådet, glada ...» Och nu är det att märka vad de var glada över. Det står nämligen inte så: »...glada över att de nu hade blivit fria och sluppet undan så pass lindrigt», utan det står: »... glada över att de hade ansetts värdiga att lida smälek för Namnets skull», för Kristi Namns skull. De var *glada* över detta. Och det står att de »ansetts värdiga». — Det är alltså ingenting som man kan själv ta sig. Man kan inte själv ställa till så att man blir vanärad i avsikt att få bära Kristi smälek, utan det måste

vara den *äkta* Kristi smälek, den som följer med den verkliga troheten mot Honom. Och det är klart att man tänker på smälek från världens sida, alltså från den otroende världens sida, såsom Jesus säger: »Ni är i världen och därför att ni inte är av världen, så hatar världen er.» [Joh. 15:19, 17:14.]

Men vad betyder i själva verket världen i Nya testamentet? Jo, det är inte bara den *yttre* världen, den som är tydligt och uppenbart fientlig, uppenbarligen och öppet förkastar Gud, och förkastar Kristus, *utan världen finns i Kyrkan*. Det är Nya testamentets lära. Det är ju inte bara Pilatus som styr om att Jesus blir korsfäst, utan det är också Kyrkans män. Ja, det heter ju inte Kyrkan där, men det är det som numera kallas för Kyrkan, alltså gudsfolket, det som skall representera gudsviljan eller religionen i världen. Där inne, i denna, är världen. Vi har ju ett ord som heter sekularisering. Det betyder just förvärldsligandet av Kyrkan, alltså världens och Djävulens, Satans makt inom Kyrkan, inom Församlingen. Och det är ju klart att alla de nytestamentliga breven egentligen går ut på att visa detta och varna för detta som är mitt inne i Församlingen. Segern, som det talas om i Uppenbarelseboken, det är just uthålligheten, hypomoné, som det heter, eller makrothymía, tålamodet, uthålligheten i troheten mot Kristus gentemot såväl den yttre förföljelsen som de falska profeterna, den falska styrelsen i Församlingen.

Detta betyder alltså i själva verket troheten mot Kristus, mot Honom som har givit oss allt detta. Så länge man har glädjen och friden, blir detta inget problem, därför att det då är en sådan överväldigande ljusskatt som man där har.

Men så kommer då det följande. I förhållandet människor emellan har vi också något som heter godhet. Det är det nästa ordet [Gal. 5:22 f.]. Vad betyder då godhet, mildhet? Ja, nu skall man förstå vad som egentligen har skett eller här tänks ha skett med dessa om vilka det heter att de lever i Anden, d.v.s. att de har fått ett liv som nu också skall ta sig uttryck i att de vandrar i Ande. Jo, det betyder att de har sagt farväl till det andra livet, det motsatta livet, det liv som ofta kallas för liv i köttet eller enligt

köttet. Vari bestod det? Jo, det är det som har sitt ursprung i syndafallet, som vi ständigt, i varje sammanhang kommer till. Och det betyder ju brytningen med Gud, det betyder att man söker sitt eget, att man strävar efter sitt eget. Att man har brutit med det livet betyder således att man säger farväl till detta. Jesus sade ju själv: »Om någon vill följa mig, skall han förneka sig själv...» Det betyder nu inte att ge upp någonting som man fortfarande anser är värdefullt, och som man alltså, som vi säger, försakar, avstår ifrån, fastän man egentligen ville ha det, utan det betyder att säga farväl till det såsom något fåfängligt och värdelöst och ont. Nu har man således här sagt farväl till hela detta sammanhang, där man söker efter sitt eget, där man vill förvärva någonting. Det heter också att girigheten, *pleonexía*, är roten till allt ont. Det är naturligtvis då girighet i den vidaste bemärkelse, som man möjligen skulle kunna kalla för självhävdelse eller maktbegär, detta att vilja göra sig gällande, att hävda sig, att hämnas oförrätter, att arbeta sig uppåt, att känna sig överlägsen i förhållande till andra. Allt detta skall nu vara borta, och om det finns, då är det tecken till att här har vi inget andligt liv. Låt oss säga en församling eller kyrka där man tänker på att hålla sig själv framme, att hävda sig, att hämnas oförrätter och sådant, där finns det inget andligt liv. I sådant kristet sammanhang gäller de allvarliga orden som vi har i Uppenbarelseboken till en kristen församling, en församling av döpta: »Du har namnet om dig att du lever, men du är död.» Och den död som det här är frågan om, är värre än det som vi vanligtvis menar med död, alltså att livet har upphört. Utan det är här frågan om ett *positivt ont*, som träder istället. Det behövde det naturligtvis aldrig göra, om man levde i denna obeskrivliga och outtömliga skatten av Guds och Kristi kärlek och glädje och frid. Då fanns det ju inte plats för sådana fåfängliga tankar som dessa. Men man har inte gjort det.

Det är som om den andliga skatten skulle kunna liknas vid en elektrisk laddning, som genom själva sin tillvaro så att säga framkallar en ökning av dess motsats. Alltså att det sataniska är

starkare närvarande och färdigt att urladda sig, där man har det himmelska i stort mått.

Det är ju i varje fall alldeles uppenbart att till detta att följa Anden hör det att ha sagt farväl till all denna ävlan. Och naturligtvis ligger det då ett positivt i detta. Vad betyder nu godheten positivt? Ja, det kan inte vara någonting annat än ett enda. Människan kan ju inte själv i egentlig mening vara god. Jesus har själv på ett särskilt inträngande och åskådligt sätt sagt detta [Luk. 18:19]: »Varför kallar du mig god? Ingen är god utom en, och det är Gud.» Hur skall det då kunna talas om godhet? Jo, det måste ju vara detta att den gudomliga kärleken och friden får strömma ut, får stråla ut på ett osynligt sätt. Och det är ju tydligt att den människan inte då känner sig utföra någonting gott. I Rom. 12 skildras också detta, där det heter: »Tänk inte på det som är högt utan håll er till det som är ringa. Var inte självklora (d.v.s. sökande sitt eget). Löna inte ont med ont. ... Håll fred med alla människor ... Hämnas inte.» Det heter däremot: »Var glada i hoppet, tåliga i lidandet, uthålliga i bönen. Välsigna dem som förföljer er, välsigna och förbanna inte. Gläd er med dem som är glada, gråt med dem som gråter.» Alltså skall man låta glädjen strömma ut, så att man också hos de sorgsna går in i deras sorg och deras lidande, så att därigenom Kristi glädje får strömma in i dem, liksom den glädje och den frid som ständigt finns där och strålar ut från det högsta och djupaste lidandets kors, Kristi kors.

Ref. Per Ekström

Det ondas makt.

Av professor H. Odeberg.

(Erevna 12 nov. 1955. Ämne 10.)

Det tionde ämnet är Det onda. Det är då inte så mycket frågan om det ondas problem eller första uppkomst, utan det som egentligen skall vara i blickpunkten här, som fortsättning av det nionde ämnet, blir det onda såsom en verksam makt i den nuvarande tidsåldern, och detta enligt Nya testamentet, såsom det framställs eller förutsätts i Nya testamentet.

Att det onda är en makt och förblir detta till tidsålderns slut och att det framställs så i Nya testamentet är ofrånkomligt. Och den som representerar den samlade onda makten, diábolos, är ju med ifrån början, ifrån dessa berättelser om Jesu frestelse t.ex. i Matt. 4 och till slutet.

Detta onda är något som då finns i världen, den fiendskap som möter Kristus och dem som följer Honom, som över huvud taget möter allt som är gudomligt eller som vill hålla sig till det gudomliga.

Men det är ju också klart att denna det ondas makt hör tillsammans med syndafallet, så att den är med överallt där syndafallets verkningar eller syndafallets verklighet föreligger. Det är ju i överensstämmelse med detta som den kallas mörkrets makt, mörkrets välde. Paulus säger detta uttryckligen på flera ställen, men det mest bekanta är väl Ef. 6:(10-) 12: »Ty vi strider inte mot kött och blod utan mot furstar och väldigheter och världshärskare här i mörkret, mot onskans andemakter i himlarna», och han uppmanar då församlingen att utrusta sig för att bestå i denna kamp. Det är alltså en kamp mot det onda eller ett försvar emot angreppet ifrån onskans makter. När det här står att vår strid inte är mot kött och blod, betyder det att det inte endast är människorna såsom sådana i världen, såsom fallna människor, som man har att göra med, utan att dessa människor står under inflytande av en ond makt som verkar genom dem. Det är alltså samma diaboliska makt som mötte Jesus ifrån början. Och detta

är nu sammanvävt med begreppet kósmos, världen, såsom uttryck för den fallna mänskligheten. Och så vitt man kan finna är i Nya testamentet djävulen och världens furste identiska, de betraktas som en och samma makt.

Vad ligger under beteckningen »världens furste» eller »denna tidsålders furste»? Det är så att det talas om flera árchontes, flera härskare. Om vi nu ser på den samtida judendomen, så hade man där klart för sig att olika riken i olika tider och världsliga makter över huvud taget egentligen styrdes av en osynlig andlig makt. Om vi alltså tänker oss Rom, var det inte den personlige kejsaren, denna människa, som var den absolut högste, utan det var den *osynlige* härskaren över Roms rike. Alla dessa olika härskare sammanfördes under ett enda huvud, och det är då hela världens furste, ho árchon tú kósmu. Dessa härskare var i ett ofördärvat tillstånd avsedda att vara verktyg för den gudomliga viljan, men nu är de med i hatet mot Gud och på det sättet blir de onda makter. Inom den samtida judendomen förekom det uttryckligen två skilda saker: djävulen och världens furste, men i Nya testamentet är dessa identiska. Det är tydligen mycket allvarligt menat, detta Paulus' ord: »vi strider inte mot kött och blod», mot människor allenast. Det är den starka förvissningen, övertygelsen om eller erfarenheten av att det är diaboliska och sataniska makter, krafter och tendenser som verkar i världen.

Sedan kommer nu en viktig sak. Det är alltså världen, världshärskaren, det är frågan om. Det skulle då betyda, om vi håller oss till detta ordet »vi strider inte mot kött och blod», att den kristna församlingen, de kallade och heliga, väl skulle vara medvetna om denna onda makt som möter dem utifrån världen. Men det står inte att det då gällde för denna församling att i världen hävda sig själv och komma till seger. Ty detta onda har sin makt och verkar *i församlingen*, i kyrkan. Man kan, om man så vill, säga att världen, världsfördärvet, finns mitt inne i kyrkan, i församlingen. Och detta är naturligtvis viktigt att lägga märke till. »... djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter vem han skall sluka» [1 Petr.5:8].

Alla Paulus' brev kan ju nästan sägas ha sin väsentliga anledning i det onda förekomst i församlingen, i kyrkan, i människorna. Alltså i var och en enskild som är kallad och helig och som är döpt, är det onda verksamt. Vad är det som dessa breven sysslar med? Uppenbarligen sysslar de inte bara med att tala om hur församlingen skall försvara sig emot angrepp utifrån, ifrån världen utanför församlingen, utan det allra mesta handlar om det onda inom församlingen, alla missförhållanden där. Och det är varningar och förmaningar.

Enligt min mening betyder redan liknelsen om surdegen och även den om senapskornet just detta hur det onda är där mitt i församlingen och snabbt kan växa till något som förstör det hela. Alltså som surdegen som, när den väl blandas in, gör hela degen sur. Det är ju den gamla bilden av surdegen, och om det inte skulle vara den liknelsens mening, vilket jag är fullt övertygad om att det är, så kan vi dock i Nya testamentet peka på att Paulus använder den i den meningen: »Lite surdeg syrar hela degen» [1 Kor.5:6]. Det avser det onda, orenheten i världen. Vad vill nu detta säga? Det är frågan om att här är verksam en makt i oss, i varje samfund, men särskilt naturligtvis i den mån det blir mäktigt, av diabolisk art. Det vill med andra ord säga att det inte bara är frågan om små brister som kännetecknar människor över huvud taget. Vi är ju inte fullkomliga någon av oss, utan vi felar på mångahanda sätt. Det är en sak. Men här går det ännu längre, nämligen att peka på att här kan smyga sig in en sak som är av helt annan urgrundsart. Det är det rent diaboliska. Tag bara någon till synes tämligen oskyldig förmaning. Paulus säger t.ex. i 1 Kor. [3:3] (det börjar ju från början med dessa missförhållanden som där angrips): »Så länge det råder avund och strid bland er, är ni då inte köttsliga och lever som alla andra (och inte efter Guds sätt)?» Således är det onda verksamt, och man uppmanas att stå emot detta. Hur går det till? Det är naturligtvis att vara uppmärksam på att detta finns, att veta och se, självransakan alltså. Det värsta är när man är okänslig för samvetets röst i det fallet. Men det är att helt uppge det som är den egentliga grun-

den till att det onda får insteg, nämligen att man söker sitt eget, då man i själva verket bryter med Gud. Och i och med att man söker sitt eget, så söker man sitt fördärv, istället för att överlämna sig åt det Ljus som kommer ifrån Kristus, ifrån Gud. Jfr Ef. 6.

Att söka sitt eget gäller naturligtvis om individen såsom någonting där ondskan koncentrerar sig, men det gäller naturligtvis också om varje sammanslutning, även om en församling eller en kyrka, när den söker sitt eget. Och det går ju mycket lätt, även om man har Kristi namn på läpparna. Kristus blir då bara den som är medlet för ens egen självhävdelse och maktlystnad, där man då också har att räkna med att kyrkan såväl som den yttre världen kan förfölja den enskilde och måste förfölja den som är trogen mot Kristus. Så är det ju också så att Kristus själv är det föredömet. Vad som övergick Honom, det visar själva huvudprinciperna i den onda maktens verksamhet. Och där var det både kyrkan och världen som krossade Honom.

Men i alla fall är det så att djävulens makt enligt Nya testamentet är krossad genom Kristus. Det betyder inte att den inte längre finns där såsom en väldig och fruktansvärd realitet, utan det betyder att ingen nu behöver vara fången under denna makt, att det inte är någon som mot sin vilja kan ryckas ur det beskärm som Kristus är, från det Ljuset som strålar från Kristus, som Han omhöljer oss med. Det är för den som håller sig i detta Ljus ett värn mot all mörkrets inre makt, som då inte kan förgöra det eviga hos människan. Som det heter i Kol. 3:3: »Ni har dött och ert liv är dolt med Kristus i Gud.» Det kan användas i den mån man kan uppleva denna döden, såsom Paulus säger: »Nu lever inte längre jag». Då är »ert liv dolt med Kristus i Gud».

Ref. Per Ekström.

Vad skall jag göra för att ärva evigt liv?

Av professor H. Odeberg.

»Vad skall jag göra för att ärva evigt liv?» Den frågan möter vi i de evangeliska berättelserna, t.ex. i Mark. 10, där det heter så i den 17:e och följande versar:

När Jesus fortsatte sin vandring, sprang en man fram, föll på knä för honom och frågade: »Gode Mästare, vad skall jag göra för att ärva evigt liv?» Jesus sade till honom: »Varför kallar du mig god? Ingen är god utom en, och det är Gud. Buden känner du: *Du skall inte mörda, Du skall inte begå äktenskapsbrott. Du skall inte stjäla, du skall inte vittna falskt, Du skall inte ta ifrån någon det som är hans. Hedra din far och din mor.*» Mannen sade: »Mästare, allt detta har jag hållit sedan jag var ung.» Jesus såg på honom och fick kärlek till honom och sade: »Ett fattas dig. Gå och sälj allt vad du äger och ge åt de fattiga, så skall du få en skatt i himlen. Och kom sedan och tag korset på dig och följ mig.» Vid de orden blev mannen illa till mods och gick bedrövad sin väg, ty han ägde mycket. Jesus såg sig omkring och sade till sina lärjungar: »Hur svårt är det inte för dem som är rika att komma in i Guds rike!» Lärjungarna blev förskräckta över hans ord. Men Jesus sade än en gång till dem: »Mina barn, hur svårt är det inte att komma in i Guds rike! Det är lättare för en kamel att komma igenom ett synålsöga än för en rik att komma in i Guds rike.» Då blev de ännu mer förskräckta och sade till varandra: »Vem kan då bli frälst?» Jesus såg på dem och sade: »För människor är det omöjligt, men inte för Gud. Ty för Gud är allting möjligt.»

Jesus själv har ju tydligen angivit det eviga livet som det väsentliga. T.o.m. själva syftet med sin ankomst till världen anger Han på detta sätt: »Jag har kommit för att de skall ha liv, ja, liv i överflöd» som det står i Joh. 10:10, eller i samma kapitels 28:e vers: »Jag ger dem evigt liv.»

Men det kan inte sägas att det att sträva efter evigt liv *alltid* är skildrat som något prisvärt i och för sig.

Vi ser i denna berättelse, som nyss lästes ur Mark. 10, hur denne yngling som nu kommer och frågar: »Vad skall jag göra för att ärva evigt liv?», att han ju gör detta på djupaste allvar. Det är ingen lättsinnig fråga, utan det är en fråga som berör det allra djupaste. Och Jesus avvisar honom inte direkt heller. Men å andra sidan ser vi att hans begäran efter evigt liv, i den situation som han framställer denna önskan, får en olycklig utgång, och det är ju det som bär upp hela berättelsen. Misslyckandet är det som skildras, och grunden till detta misslyckande måste ligga i själva utgångspunkten hos denne man.

Nu har vi ett annat ord av Jesus som kan vara riktningssvisande i detta sammanhang, och det är: »Den som vill vinna sig själv skall mista sig själv.» Och det att vinna sig själv måste också innefatta detta att vilja vinna sig själv för det eviga livet. Alltså när ens strävan eller längtan efter det eviga livet egentligen är en längtan att bevara sitt eget liv. Denne yngling sökte det eviga livet för sin egen frälsnings skull.

Givetvis betraktar inte Jesus det som något orätt i och för sig att en människa söker och får det eviga livet. Vi har ju ett sådant ord som detta: »Sök först Guds rike och hans rättfärdighet.» Och sedan det ordet av Paulus i Filipperbrevets andra kapitel: »Arbeta med fruktan och bävan på er frälsning», som han motiverar så: »Ty Gud är den som verkar i er, både vilja och gärning.» [Fil. 2:12 f.]

Men om vi nu följer med Jesu svar, Hans sätt att behandla denne yngling, så är de lärorika. De kan ge en anvisning om i vad avseende detta att begära evigt liv framgår från en oriktig utgångspunkt. Vi lägger nu först märke till att Jesus i sitt svar till ynglingen inte hänvisar honom till att försöka odla några andliga upplevelser, som *på den grund att han har dem* skall ge honom visshet om att han äger och får det eviga livet. Här är det nu en man som är uppfostrad av och har följt Israels lärare. Han är en from man, och det som Jesus hänvisar honom till är således inte till några nya upplevelser, utan till dessa bud som han känner, som han varje dag har hört i synagogan. Och denne mannen

kan nu på det svara: »Mästare, allt detta har jag hållit sedan jag var ung.» Det är alltså en som varit noga med att leva ett hederligt liv och uppfylla Guds vilja, sådan den är given i buden. Och det är ju tydligt att han inte är osäker på det eviga livet på den grund att han brutit mot buden, utan hans osäkerhet är en subjektiv osäkerhet. Fastän han håller buden känner han inte inom sig denna inre förvisning att få det eviga livet, alltså att vara på väg till det, utan han vill ha något dessutom. Och här finns det nu en ny lärare, Jesus, och av Honom vill han tydligen ha något nytt, detta som således skall ge honom säkerhet om evigt liv. Och nu är det anmärkningsvärt, det svar som Jesus ger skenbart bredvid, där Han frågar med en motfråga: »Varför kallar du mig god?» och säger: »Ingen är god utom en, och det är Gud.» Alltså även detta är ingenting annat än sådant som var känt förut, som således denne som frågade var väl kunnig om och införstådd med.

Vad var det då för ett fel i denne mans utgångspunkt? Jo, han ville ha en *säkerhet* för det eviga livet, en subjektiv visshet. Och då är det märkvärdigt att Jesus inte tar befattning med denna hans religiösa längtan, som man skulle kunna kalla den. Man skulle rentav kunna säga att Jesus är kallsinnig och obarmhärtig i det avseendet.

Alla bud som nu Jesus här citerar ur de tio budorden är sådana som rör nästan. Han nämner inte kärleken till Gud, som annars är sammanfattningen. Han liksom visar bort ynglingen. Hos denne yngling finns det en tendens till att söka kärleken till Gud som det förnämsta. Det visste han ju, det var budens sammanfattning. Men varför skulle han älska Gud? Jo, för att uppleva denna kärlek och därmed få en egen säkerhet. Det var i själva verket från en egoistisk utgångspunkt. Han ville komma i förbindelse med denne Gud för sin egen skull, han ville älska Gud för att vinna sig själv. Och denna Jesu fråga: »Varför kallar du mig god? Ingen är god utom en, och det är Gud» är riktad till denne yngling i hans situation. Jesus vill att han skall betänka på vilken grund han kallar Jesus för god. Det är alltså inte här bara

så att vi frågar oss: »Gör Jesus en skillnad mellan sig själv och Gud?», utan orden avser att få denne man att granska sig själv. Det som är frågans mening, det är att uppmana honom att tänka efter, besinna, upptäcka varför han kallar Jesus god. Och det enda sättet varpå man med rätta kan kalla Kristus god, är genom att se att Han är Gud.

Orden »Ett fattas dig» har som bakgrund den kunskap om vad i människan är, som så ofta betonas i evangelierna att Kristus äger, t.ex. i slutet på Johannesevangeliets andra kapitel. Ynglingen hade själv just denna känsla: Ett fattas mig. Ja, det var väl den hos honom dominerande känslan. Men i sin inriktning på sig själv tydde han denna känsla så: Jag saknar trygghet, visshet om frälsningen. Och det är därför han kommer till Jesus, och utifrån detta är det som Jesu hela svar utgår.

Redan ifrån början med orden »håll buden» har Jesus givit honom svar: »Se på buden, de bud som rör nästan och se bort ifrån dig själv!»

Nu är det således också någonting viktigt att märka beträffande denna textens uppbyggnad. Och det är att det inte är så att Jesus först uppställer som villkor för det eviga livets vinnande detta: hålla buden, och att när buden då är fullständigt uppfyllda, Han skulle komma med ett ytterligare extra krav, nämligen detta som uttrycks med orden: »Ett fattas dig. Gå och sälj allt vad du äger, och ge åt de fattiga.» Detta följer nämligen inte som något tillägg, som något extra krav utöver budorden, utan som en anvisning om hur han, denne yngling, skulle kunna rätt hålla just de bud som han menar sig hålla. »Den som mister sig själv, han skall vinna sig.» Ordet är alltså: »Mist dig själv!» Och denne mans jag låg i det som han ägde. Hans längtan var i själva roten förgiftad, hans längtan efter det eviga livet. Han ville ha det eviga livet som en evig skatt. Liksom han hade tillkämpat sig en trygghet i det jordiska livet genom skatter och ägodelar, så ville han också ha en försäkring för det kommande livet genom motsvarande skatter där, som motsvarar de ägodelar som ger trygghet i detta livet. Och det är ju detta som uppenbaras i de Jesu ord där

Han talar om en skatt i himmelen: »Då skall du få en skatt i himmelen, alltså när du uppger denna strävan efter en trygghet och en skatt.»

Att följa Jesus, det är att offra allt, mista sig själv, uppge sitt eget jag, såsom Paulus säger: »Nu lever inte längre jag, utan Kristus lever i mig.»

Men så heter det om ynglingen: »Vid de orden blev mannen illa till mods och gick bedrövad sin väg.» Det är således omöjligt för den som har ett religiöst behov, men med en längtan som är i roten förgiftad, att få ett evigt liv. Den människa som fäster sig vid ägandet av skatter här i världen och i den tillkommande, är för rik för att komma in i himmelriket. »Det är lättare för en kamel att komma igenom ett synålsnålsöga än för en rik att komma in i Guds rike.» Det är omöjligt för en människa, men det finns en möjlighet hos Gud. En enda är det som kan ge en människa det eviga livet, när hon förlorat allt sitt eget. Den i sanning Gode för vilken detta är möjligt är det som här talar: »Jag ger dem evigt liv.» [Joh. 10:28.]

Ref. Per Ekström.

”Ur alla folkslag och tungomål”.

Av professor H. Odeberg.

I Bibelns sista bok, Upp. 7:9, står dessa ord att läsa: »Därefter såg jag, och se, en stor skara, som ingen kunde räkna, av alla folkslag och stammar och länder och språk. De stod inför tronen och inför Lammet, klädda i vita kläder med palmlblad i händerna.» Det är en framtidsvision som siaren Johannes har haft och som han nu berättar om och skildrar. Men han kallar sig inte själv siare, utan han kallar sig Jesu Kristi tjänare. Det är alltså inte vilken vision som helst det är fråga om, utan en sådan vision, en sådan syn, som Jesus Kristus själv har låtit honom se. Det betyder att det för honom är något alldeles visst och säkert, det är en Jesu Kristi egen uppenbarelse, så viss som Jesu egna ord, och det är på Kristi eget uppdrag som han berättar vad han sett, berättar det för dem som vill höra, vill lyssna till Kristi ord. Och han skriver ned det för att de skall bevara det i sina hjärtan. Så säger han också i början av denna skrift: »Salig är den som läser upp och saliga är de som lyssnar till profetians ord och tar vara på det som är skrivet i den.» Orden är riktade till dem som hör dem och har något att säga just dem. De är till för att tas emot, bevaras och begrundas. Och det innebär att varje litet ord, varje liten sats och mening, har en djup innebörd. Och det vill säga att det har ett djup som aldrig helt kan pejlas.

Om vi nu stannar inför de orden »en stor skara, som ingen kunde räkna, av alla folkslag och stammar och länder och språk» och frågar »Vad har dessa ord för innebörd i det sammanhang de här står?», så kan det inte bli fråga om en uttömmande och fullständig tolkning. Det kan bara bli några synpunkter och anvisningar, hämtade ur Nya Testamentet självt.

Det är då först att märka att dessa ord ingår i en framtidsvision. Och det är ytterst den framtid det är fråga om som kallas fulländningen, fullkomningen. Men när det i Uppenbarelsebooken och i hela Nya testamentet över huvud talas om fulländningens tid, så riktas alltid blicken och tanken samtidigt på ur-

sprunget, på begynnelsen, på Skapelsen, på Skaparens mening med sin skapelse. Ty fulländningen är återupprättandet av begynnelsen. Slutmålet och begynnelsen möter varandra. Vad är det då i Skapelsen, i Skaparens mening med skapelsen, som antyds genom detta »alla folkslag och stammar och länder och språk». Jo, det hänger tydligen tillsammans med detta som vi kan kalla den oändliga mångfalden i Guds skapelse. Den kännetecknas av den oändliga rikedom och variationen i det skapade. Det är en enda skapelse, men det är inte två ting som är varandra absolut lika i hela detta väldiga universum. Och detta gäller då också den skapelse som människan utgör. I skapelsen finns inte plats för någon likriktning. Det är inte en enda typ som är den ideala, den fullkomliga, den avsedda. Utan det som är avsett, det är just olikheten, mångfalden. Varje individ har sitt oändliga värde. Men individerna tillhör den stora gemenskapen, och denna stora gemenskap yttrar sig i en mångfald av egenskaper: det är de som kallas folkslag och stammar och länder. Det är alltså inget folkslag eller folk som är det ideala framför de andra, som de andra skall formars, omformas till likhet med, utan vart och ett har sitt oändliga värde.

Men nu är i hela Nya testamentet som bakgrund också läran om det fördärv, den förvändhet, som inträdde i denna skapelse genom mänsklighetens syndafall. Förvändheten består alltså inte i att det är olikhet mellan människor och slakten och stammar och länder— ty denna olikhet ingick i Skapelsen själv — utan det var att individer och grupper förlorade gemenskapen med varandra genom att de förlorade gemenskapen med Gud. Jesus själv kallar det för att var och en sökte sitt eget. I stället för att den ena människan skulle finna sin glädje i att se den andre i hennes olikhet med sig själv, så ville hon hävda sig själv gent emot den andra. Och detsamma gällde om grupper av människor. Den ena gruppen ville hävda sig själv, sin art, och bekämpa, undertrycka den andra antingen genom att förintna och utrota den andra eller genom att tvinga den att omforma sig efter, inordna sig i den undertryckande gruppens mönster. I stället för den av

Skaparen givna gemenskapen mellan dem som är olika och glädjen över att i varandras olikhet igenkänna Skaparens outgrundliga kärlek till var och en och till alla gemensamt kom nu splittringen, den ömsesidiga oviljan, hatet och strävan till likriktning, enformighet, ett dött kollektiv.

Bakom varje ord i Nya testamentet står alltså tanken om Skapelsen och om syndafallet. Men det är en tredje, lika viktig och grundläggande visshet, som också står bakom allt som förkunnas i den Heliga Skrift. Det är evangeliet om Frälsningen, om Frälsaren. Det innebär detta: Skaparen vänder sig inte bort från den värld som vänder sig bort från Honom. Han lämnar den inte åt det öde den berett sig själv. Utan Han älskar fortfarande vart och ett av sina förlorade barn. Och så älskade Gud världen »att Han utgav sin enfödde Son». Hans verk blev att på korset bära allt det lidande och den nöd som fötts ur mänsklighetens splittring och hat. På korset samlade Han i en ofattbar självupppoffring i sig till en gemenskap den splittrande mänskligheten. Det är det som på Bibelns obegripliga men till vårt allra innersta talande språk uttrycks med orden just i denna Uppenbarelsebok: »Lammet som är slaktat från världens grundläggning» [Upp. 13:8]. När Han förintades på korset, då segrade den gudomliga kärleken.

Och nu är det denna segers fulländning som Johannes ser i sin framtidsvision. Det heter att han ser denna skara ur alla folkslag och tungomål stå inför Tronen och inför Lammet, det är inför Skaparens tron och inför Lammet, som återfört Skapelsen till Honom genom sitt Kors. Och så heter det omedelbart därefter, att dessa som så står inför Tronen och Lammet gemensamt frambär den hymnen: »Frälsningen är från vår Gud som sitter på Tronen och från Lammet» eller »Frälsningen tillhör vår Gud — vår Skapare — och Lammet.» [Upp. 7:10.]

Men till vem, till vilka är nu denna berättelse, denna skildring av framtidsvisionen, riktad? Den är riktad till dem som vill höra den och läsa den. Det vill säga ingen är utestängd från dessa ord. Ingen är utestängd. Från Kristi sida är ingen utestängd. Men

alldeles särskilt kan den tas emot av dem som, såsom det heter i fortsättningen, »kommer ur den stora nöden». Dessa ord är liksom alla ord i denna profetians bok talade och skrivna för dem som behöver tröstas och stärkas. Bilden av den stora skaran inför tronen är ställd fram för var och en som i varje nu, i detta nu, behöver tröst och styrka. Denna skildring av skaran inför tronen står i märkligt sammanhang med berättelsen om Jesu samtal med sina lärjungar den sista afton han var tillsammans med dem före kampen i Getsemane och korsfästelsen. Han säger till dem: »I världen, här i tiden, får ni lida, men var vid gott mod. Jag har övervunnit världen.» [Joh. 16:33.] Och så säger han till dem: »Detta har jag talat till er, för att min glädje skall vara i er och för att er glädje skall bli fullkomlig.» [Joh. 15:11.] Om dessa som får lida heter det nu på denna Uppenbarelsens boks till hjärtats innersta talande språk: »Dessa är de som kommer ur den stora bedrövelsen, och de har tvättat sina kläder och gjort dem vita i Lammets blod.» [Upp. 7:14.] Lammets, det är Han som burit varje människas egen nöd och eget fördärv på sig och som gör honom och henne vit och ren inför sig, vilken sorts människa hon än är. Det uppmuntrar till trohet mot Kristus genom att ha sina ögon ständigt riktade på Hans kors. Det är två ord som Uppenbarelsesboken särskilt inskräper som ord från Kristus själv. De orden är *uthållighet* och *tro*. Att hålla ut i förtröstan, ända till slutet, till det yttersta, det kallas där också för Seger. I breven till de sju församlingarna, alla olika och alla bestående av olika människor, alla lika kära för Frälsaren, slutas det i varje brev med ett ord om Segern. Och alla dessa ord är riktade till tröst och styrka för den som hör dem, och den som hör dem kan också för sin inre syn se samma framtidsvision som Jesu Kristi tjänare Johannes och i dem förnimma de Jesus-orden: »Min frid ger jag er. Inte ger jag er en sådan frid som världen ger.» Det är en frid som är ämnad åt alla folkslag och stammar och länder och språk.

Bokstav och ande.

Av bibliotekarien Eric Starfelt.

Många bibelord har i den grad vunnit insteg i det allmänna medvetandet, att de ofta används utan att man ett ögonblick reflekterar över den ursprungliga innebörden eller det sammanhang varifrån uttrycket hämtats. Men även då man är fullt på det klara med en viss terms bibliska ursprung, händer det inte så sällan att den från början avsedda meningen tappas bort. Så har också motsatsparet bokstav — ande, som är rubrik för episteltexten på 12 söndagen efter Trefaldighet, kommit att undergå en innehållsförskjutning. Kan man inte ibland rent av få intrycket att en predikant som talar om »den döda bokstaven» i motsats till »den levande Anden», djupast nere i det undermedvetna gör en jämförelse mellan den »döda» predikotexten och sin egen levande, fängslade och förment andeburna förkunnelse? Å andra sidan kan det hända att åhöraren får helt andra associationer och ställer emot varandra en »dödande tråkig», oandlig predikan å ena sidan och å andra sidan den personliga andliga upplevelse han kan få inför ett musikaliskt mästerverk eller inför ett majestätiskt natursceneri. I båda fallen fattas »anden» närmast liktydigt med det fängslade och gripande.

Vanligast är väl att man i detta uttryck med »bokstav» förstår bundenheten vid bestämda lärosatser och etiska normer i motsats till den fria individuella övertygelsen och lydnaden mot samvetets röst. Den som är något mera bibelsprängd och vet att uttrycket är hämtat från Paulus' ord i 2 Kor. 3:6, »bokstaven dödar, men Anden ger liv», frestas kanske att tolka det som om Paulus ville säga att Gamla Testamentet mist sin giltighet, sedan Kristus instiftat en ny religion, som då antas bygga på fri andeinspiration i stället för på Skriften.

Vänder man sig nu från dessa olika tolkningar och föreställningar till texten själv, så blir man ganska överraskad. För det första talas där ingenstans om en »död bokstav» i motsats till en »levande ande». Det som ställs emot vartannat är en bokstav

som dödar och en ande som gör levande. Den som själv är död kan inte döda någon. Förutsättningen för att bokstaven skall ha makt att döda är att den själv är i allra högsta grad levande. Vidare framgår det av sammanhanget att vad Paulus talar om är de två förbund som Gud slutit med människorna. Det första var Guds förbund med Israel, vilket fick sin urkund då lagen överlämnades till Mose vid Sinai. Det andra förbundet har slutits genom Kristus, och de som tas upp i detta nya förbund får del av Kristi ande. Men när Paulus skildrar det nya förbundet, använder han citat och uttryck som är hämtade just från det gamla förbundets heliga skrift, från Gamla Testamentet. Det är, som den store bibelförklararen professor H. Odeberg framhåller i sin kommentar till korintierbrevet, just Skriften själv som betygar att bokstaven dödar och anden gör levande. Det är följaktligen inte alls tal om att Gamla Testamentet för Paulus skulle framstå som något övervunnet och föråldrat. Skriften är för Paulus Guds egen skrift, ett fullt och helt uttryck för sanningen. »Icke utöver vad skrivet är», säger han i 1 Kor. 4:6. Och Skriftens bokstäver är nödvändiga för att man skall kunna förstå meningen. Nödvändiga — men inte tillräckliga. Skriften är av Gud, och enligt Paulus' på annat ställe uttryckta mening kan den inte fullt förstås av mänskligt förnuft utan måste tolkas av Guds Ande. Utan denna Andens uttolkning talar Skriftens bokstav endast om Lagen. Och Lagens uppgift är enligt Paulus inte att ge liv utan att döda. Det är därför bokstaven sägs döda. Den är Lagens bokstav. Men tolkad i Andens ljus vittnar just samma Skriftens bokstav om Kristus som ger liv, frälsning och salighet. Därför är Anden livgivande. Bokstaven utan Anden är dödande och förkrossande. Men alternativet är för Paulus inte Ande med uteslutande av bokstav. Alternativet är i stället Anden *i* bokstaven, bokstaven sådan den tolkas av Anden. Anden upphäver inte bokstaven utan bara den falska tolkningen av bokstaven.

Så finner vi att även detta ställe, där Paulus skenbart står i samklang med oss mera näraliggande föreställningar, i själva

verket är ett typiskt uttryck för hans frälsningshistoriska total-syn. Det rör sig här inte om bokstavsträldom contra fri inspiration utan om förhållandet mellan lag och evangelium, mellan gärningar och tro. Bokstaven, Lagen, är given av Gud. I sig själv är den helig, rätt och god. Men den har inte makt att ge vad människan ofta hoppas av den, nämligen frälsning. Om en människa missuppfattar lagen och ser den som en väg till frälsning, blir lagen enligt Paulus för den människan till skada och fördärv — därför att den hindrar henne från att se den verkliga frälsnings-möjligheten, som finns hos Kristus.

Hugo Odeberg, »Anteckningar till nytestamentliga texter» finns nu åter tillgänglig i bokhandeln. Åtskilliga av denna tidskrifts läsare ha nog under de senaste åren med beklagande nödgats konstatera att detta värdefulla arbete varit totalt utsålt från förlaget. Både för enskilda bibelläsare och för förkunnare är boken en verklig guldgruva av kunskap, en omistlig och oskiljaktig följeslagare. Desto mera anledning att glädjas, då nu en ny upplaga utkommit.

H. Odeberg, *Anteckningar till nytestamentliga texter*. 2 uppl. Jönköping (tr. i Hässleholm) 1956. Sv. Alliansmissionens förlag. Kr. 5:-.

E. S

Ett tack

Redaktionen ber att få rikta ett varmt tack till alla dem som hörsammat vädjan i nr 1 för år 1955 och insänt övertaliga exemplar av tidskriftens äldre nummer.

Innehåll

H. Eklund, Några reflexioner kring trosbegreppet	sid.3
H. Odeberg, Det nya livet	» 9
» Det ondas makt	» 15
» Vad skall jag göra, att jag må ärva evigt liv?	» 19
» Ur alla folkslag och tungomål	» 24
E. Starfelt, Bokstav och ande	» 28

EREVNA: Utgivare H. Odeberg, Lund. Ekonom: Rektor Viktor Rydqvist, Eslöv. Redaktion: H. Odeberg, V. Rydqvist och Bibliotekarie Eric Starfelt. Red.-omb.: Karl Magnus Svensson, Samrealskolan, Askersund. Distr. och Exp.-sekr.: Ove Theander. Red:s adr.: S:t Månsgr. 6 a, Lund. Exp. och distr:s adr.: Västergatan 2, Lund. Tel.:

Lund 14760. Postgirokonto 27 11 04, Erevna, Lund.

Pren.-avg. 5:- kr.

Med detta nummer följer sona bilaga ett inbetalningskort.